

de tuinjongens te leeren. Onder dit alles had ze soms sterk het gevoel: ik doe dit om Jack, om iets goed te maken. — Ze wist niet wat. Dat ze hem zonder klacht had laten gaan, had hij in haar geprezen. Was het dat ze zich om zijn werk nooit had bekommerd, te gemakkelijk zich inleefde in de welvaart die hij haar bood? — Die verklaring bevredigde haar niet. Soms droomde ze dat ze hem zocht temidden van soldaten en legertenten; het dreunen van kanonnen verwarde zich met het geraas van de fabriek. Als ze hem vond, zou ze zeggen: Ik werk voor jou, en, bij hem neerknielend, zijn wonden verzorgen. — De droom had geen logischen gang.

Ze dacht weinig over den oorlog; — ze schreef aan Jack en ontving zijn brieven, kon het niet verhinderen dat de gedachte in haar loswoelde: Hij is weggegaan om een waan, ik moet hier de werkelijkheid voor hem behoeden en levend houden. — Iederen dag vocht ze met die werkelijkheid.

Ze hoorde dat George Kelwin ook dienst had genomen en in Noord-Frankrijk was, evenals Jack. Maud zal het mooi vinden, dacht ze schamper.

De oorlog schreed voort, en Engeland werd hoe langer hoe enthousiaster.

Maud schreef: Als ik Venda niet had, ging ik met een ambulance mee naar België, maar het kind is werkelijk nog wat te jong voor kostschool. Jij zoudt kunnen gaan, waarom doe je het niet?

Ina antwoordde: Ik ben de leider van een conserven-fabriek in het graafschap Kent — ik ben een Hollandsche, heb met jullie oorlog niets te maken. Maar ze verstuurde den brief niet. Later schreef ze een enkel woord over haar drukke werk, vroeg Maud met Venda te logeeren. Maud antwoordde dat ze liever in Londen bleef, waar ze, zooals ze het uitdrukte, den polsslagen van den grooten oorlog voelde.

Dien eersten winter schoten Ina's krachten vaak te kort. Ze kende dagen van zoo diepe moedeloosheid, dat ze, over haar werk heen starend, niet meer wist waartoe al haar moeiten dienden. Ze geloofde dat Jack zou sneuvelen; ze kon ook niet anders denken, dan dat hij was uitgetrokken om den dood te omarmen. Lilly had hen beiden niet noodig, — en zijzelf begeerde niet te leven. Ze wist ook niet meer waarom ze de fabriek gaande wilde houden. Had ze een schuld uit te wisschen? Dan stellig tegenover haar vader, want eens was ze gedachtenloos van hem weg gegaan. Ze herinnerde zich zijn brief aan Frans Lenooy: Mocht je Ina ontmoeten, zeg haar dan dat ze ons schrijft, we zijn heel ongerust. Zoo weinig vroeg hij van haar, en zooveel had ze hem afgenomen. Nu was hij ziek, zou zeker sterven; de berichten kwamen schaars, en ze kon niet naar hem toe. Ze voelde dat een groot deel van de wereld lag te sterven, — en het eigen leven leek haar langs verkeerde wegen gegaan.

Een tijd lang hoorde ze niets van Jack; — hij lag in loopgraven, dicht aan de Belgische grens. Tegen het voorjaar schreef hij weer enkele brieven,